

Utkast til diskusjon Juni 2006:

Forslag til ny satsing:

Forskning og utvikling for verdiskapende innovasjon og fornying i offentlig sektor

- For en smartere og mer effektiv offentlig sektor med høyere kvalitet på tjenester og forvaltning 2006-2016

Norges forskningsråd

Versjon
14. juli 2006

Sammendrag

Forskningsrådet foreslår en ny større satsing på forskning og utvikling for *verdiskapende innovasjon og fornying i offentlig sektor*. En slik satsing har som **mål**

- å gjøre fornyingen av offentlig sektor mer målrettet, mer effektiv og mer robust
- å øke kvaliteten på tjenester, forvaltning og de demokratiske prosessene
- å bidra til en offentlig sektor som til beste for samfunnet effektivt stimulerer både nasjonal og eksportrettet virksomhet i nærings- og arbeidslivet i hele landet.

Satsingen skal rette seg mot følgende **målgrupper**: Virksomheter og organisasjoner som har ansvar for og medvirker til iverksetting og utførelse av offentlig oppgaver.

Vår visjon er:

I 2016 har Norge verdens smarteste offentlige sektor utformet og drevet av verdens best utdannede offentlige ansatte i samarbeid med forskermiljøer, private kompetansemiljøer, innbyggere og organisasjoner. I 2016 markerer Norge seg som en av verdens fem fremste eksportører av kompetanse på avanserte offentlige tjenester, forvaltning og demokratistøtte.

Hvert enkelt innovasjonsprosjekt skal være et samarbeid med de partene som skal til for å sannsynliggjøre et verdiskapende resultat som umiddelbart kan tas i bruk. Et ny måte å organisere prosjektene på – virksomhetene selv skal styre FoU-prosjektene – tas i bruk.

Satsingen skal sørge for at offentlig sektor

1. drar nytte av innovasjons- og utviklingssatsinger som pågår
2. tar i bruk FoU-resultater fra inn- og utland
3. initierer utforming av initiativer i næringslivet som har et stort innovasjonspotensial for offentlig sektor.

Satsingen skal i hovedsak bringe fram

forskning som er forankret i iverksetting og drift av offentlige oppgaver. Dermed skal det normalt være offentlige institusjoner og virksomheter som styrer prosjektene. Partnerne vil normalt være fra flere sektorer og/eller nivåer i offentlig sektor, fra FoU-miljø, fra brukerorganisasjoner og/eller fra private kompetansemiljøer. Formidling av verdifulle resultater til andre deler av offentlig sektor og til samfunnet er et hovedmål i prosjektene.

Satsingen bør starte med å rette seg mot følgende **gjennomgående og overordnede innovasjonsområder** som allerede er prioritert når det gjelder utviklings- og innovasjonstiltak:

- Bedre kunnskapsgrunnlag for innovasjon og fornyelse
- Trygge og sikre e-tjenester, e-forvaltning og e-demokrati for innbyggere og næringsliv regionalt og nasjonalt
- Styring, organisering og samarbeidsformer for økt tjenestekvalitet og -produktivitet og bedre ressursutnyttelse, spesielt i helsesektoren
- Kompetanseutvikling på tvers av sektorer og nivåer, spesielt knyttet til
 - virksomhet i kommunene,
 - i det statlige serviceapparatet for næringslivet og
 - innen helsesektoren

Oppstartsbudsjettet foreslås til 30 mill. kr

som dekkes inn fra følgende departement: Fornyingsdepartementet, Kommunaldepartementet, Næringsdepartementet, Helsedepartementet og Kunnskapsdepartementet. Deltakende virksomheter forventes å bidra med 40-50 mill. kr i egeninnsats og bevilgninger.

Det legges opp til eget samarbeid med Kunnskapsdepartementet for å utvikle et godt kunnskapsgrunnlag om programmets effekter. Dette bør dekkes inn ved midler fra Forskningsfondet. Ut over oppstartsåret forutsettes det en vekst til FoU for innovasjon og fornyelse i offentlig sektor IOS - blant annet til formålsretting mot enkeltsektorer og -temaer.

1. Mål og målgrupper

Målet for satsingen er å bidra til en smartere og mer effektiv offentlig sektor med høyere kvalitet på tjenester og forvaltning. Dette vil vi oppnå gjennom å mobilisere virksomheter i offentlig sektor til å formulere og gjennomføre forskningsbaserte innovasjonsprosjekter og utviklingsoppgaver. Prosjektene skal gjennomføres og løsningene skal utprøves i partnerskap med forskere og relevante kompetansemiljøer i næringslivet og samfunnet for øvrig.

- Satsingen skal bringe fram og prøve ut FoU-baserte innovative endringer som gir klare forbedringer for innbyggerne, effektiviserer tjenesteproduksjon og forvaltning i offentlig sektor og samtidig skaper gode eksempler på hvordan vi kan utføre offentlige oppgaver i fremtiden.
- Satsingen skal muliggjøre idéutvikling, bringe sammen kompetanse, støtte utvikling, utprøving og formidling av resultatene innen offentlig sektor og til samfunnet for øvrig.

Forskningsrådet har god erfaring med brukerstyrt forskning for tjenesteyting og organisasjon i næringslivet, med anvendt forskning i offentlig sektor og med forskningskoordinering. Et nytt virkemiddel for brukerstyrt FoU for innovasjon i offentlig sektor skal resultere i målbar og vesentlig økning i verdiskapingen i alle sektorer i samfunnet.

Oppsummert har denne satsingen som **mål** å bidra til

- å gjøre fornyingen av offentlig sektor mer målrettet, mer effektiv og mer robust
- å øke kvaliteten på tjenester, forvaltning og de demokratiske prosessene
- å bidra til en offentlig sektor som til beste for samfunnet effektivt stimulerer både nasjonal og eksportrettet virksomhet i nærings- og arbeidslivet i hele landet.

EU arbeider med å opprette en satsing på innovasjon i offentlig sektor i det syvende rammeprogram for forskning og utvikling. Denne vil delvis bygge på dagens omfattende satsing innenfor områdene offentlig e-service, e-forvaltning og e-demokrati. En utvidet FoU-agenda har vært etterlyst av både næringsliv og forvaltningen i de fleste EU-landene. I Norge bør vi raskt få i gang en koordinert nasjonal satsing på dette feltet og dermed medvirke til å utnytte vår meget gode kompetanse. Dette vil samtidig sette oss bedre i stand til å formidle og levere relevante løsninger til offentlige sektorer utenlands og utnytte potensialet for eksport av tjenester bedre.

Målgruppene for støtte fra programmet er:

1. *Virksomheter* som har ansvar for iverksetting og utførelse av offentlige oppgaver.
2. *Brukere* av offentlige tjenester eller de som har nytte av offentlig myndighetsforvaltning.
3. *Leverandører* til offentlig sektor eller de som er med og utfører oppgaver sammen med offentlige foretak.
4. *Forsknings- og utviklingsmiljøer* som kan bidra til innovasjon i offentlig sektor

Prosjektene vil oftest forankres i offentlige virksomheter, men kan også forankres hos andre som har fått delegert offentlige oppgaver. I prosjektene er det nødvendig med deltagelse fra virksomheter med ulik kompetanse og ulike roller slik at alle vesentlige hensyn for å sikre iverksetting av innovasjonen er ivaretatt. Samtidig skal ansvaret for iverksetting av resultatene være avklart i prosjektplanene. Prosjektene må inneholde forsknings- og utviklingskompetanse på høyt nivå. Internasjonalt samarbeid skal vurderes positivt.

2. Bakgrunn

I 2003 fikk Forskningsrådet nye vedtekter og ny organisasjon. Disse endringene innebar blant annet en sterkere prioritering av det innovasjonsrettede arbeidet i sin helhet og inkludering av innovasjon i offentlig sektor som nytt fokusområde. Programforslaget legger også til grunn anbefalingene til et eksternt utvalg som avga sin utredning i desember 2003¹. Dette forslaget er i meget stor grad basert på konsultasjoner og diskusjoner med Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Kunnskapsdepartementet i perioden fra 2004.

Et internt utvalg med representasjon fra alle divisjoner i Forskningsrådet har kartlagt relevante aktiviteter for FoU for innovasjon i offentlig sektor og angitt muligheter for styrking av dette forskningsfeltet. På oppdrag fra Forskningsrådet har Statskonsult² kartlagt strategier og planer for innovasjon og fornyelse i offentlig sektor. Econ Analyse har kartlagt innkjøp i offentlig sektor³. Alle disse tre utredningene har levert premisser for dette forslaget.

Nå foreslås en ny innovasjonsrettet forsknings- og utviklingssatsing som skal skape resultater med stort verdiskapingspotensial for umiddelbar iverksetting i offentlig sektor. Begrunnelsene for å anbefale en slik satsing må ses i sammenheng med følgende forhold:

- En strammere økonomi og et behov for å begrense en mangeårig og sterk vekst i de offentlige oppgaver. Dette innebærer et grunnleggende behov for systemreformer for å kontrollere, effektivisere og eventuelt begrense ressursbruken.
- Suksessfulle og robuste offentlige tjenester er avhengig av forskning og utvikling for innovasjon som er koordinert med annen forskning og andre tiltak.
- Et økende behov for å legitimere produktivitet og kvalitet i dagens og fremtidens forvaltningsapparat og levering av offentlige tjenester.

En ny satsing på verdiskapende FoU for innovasjon i offentlig sektor må derfor bidra til en utvikling der

- offentlig sektor må oppnå økt servicenivå i en utvikling med stagnerende eller synkende ressurstilgang.
- bedrifter og innbyggere øker kravene til at det offentlige selv er innovativt for å fremme innovasjon i samfunnet.
- offentlig sektor gis mulighet til bedre å utnytte kompetanse- og kunnskapsressurser, samt de mulighetene som ligger i IKT-støtte for tjenesteproduksjon og administrativt arbeid.

Reduksjon i inntektene fra oljeproduksjon og befolkningens økende velferdsbehov krever en velfungerende offentlig sektor som ikke koster samfunnet mer enn nødvendig i årene framover.

Privat sektor har hatt suksess med FoU for å få fram ny teknologi, nye handlemåter og ny organisering. Disse resultatene tilsier økt fokus på motsvarende FoU også i offentlig sektor. En ny satsing på FoU for innovasjon i offentlig sektor vil blant annet bidra til at offentlig tjenesteproduksjon vil kunne gjøres mer effektivt og tjenesteytingen kan få høyere kvalitet. Offentlig sektor kan forvente betydelige og økende utfordringer i betjeningen av et modernisert og nyskapende samfunn.

¹ Utredningen fra et utvalg ledet av fylkesrådmann Matz Sandman - "[Virksomhetsforankret forskning og utvikling for innovasjon i offentlig sektor – programforslag](#)", desember 2003.

² Statskonsult: "[Strategier og planer for innovasjon og fornyelse i offentlig sektor.](#)", rapport mai 2006.

³ Econ Analyse: "[Public Procurements: Knowledge Intensive Services](#)", Memo 2006-039

3. Prioriterte utfordringer

I 2005 skal Forskningsrådet utvikle en programplan der vi beskriver prioritering og innhold i generelle og sektorovergrepene tematiske satsinger. Videre skal vi spesifisere delmålsettinger som definerer hvilke satsinger som bør prioriteres for aktuelle sektorer, forvaltningsnivåer og tematiske områder og hvordan en sikrer at satsingene får overføringsverdi.

Forskningsrådet foreslår at programmet i oppstarten prioriterer følgende gjennomgående og overordnede tema:

- Bedre kunnskapsgrunnlag for innovasjon og fornyelse
- Trygg og sikker e-service, e-forvaltning og e-demokrati regionalt og nasjonalt
- Styring, organisering og samarbeidsformer for økt tjenestekvalitet og -produktivitet og bedre ressursutnyttelse, spesielt i helsesektoren
- Kompetanseutvikling på tvers av sektorer og nivåer, i denne omgangen spesielt knyttet til
 - virksomhet i kommunene
 - i det statlige serviceapparatet for næringslivet
 - innen helsesektoren

3.1 Bedre kunnskapsgrunnlag for innovasjon og fornyelse

Det skal brukes en andel av sine programressursene til prosjekter som bringer fram nyttig og relevant kunnskap innovasjon og fornyelse i offentlig sektor og betydningen for innbyggere, næringsliv og samfunnet. Vesentlig for dette er å bidra til gode måter å forstå og måle kvalitet og produktivitet samt gevinstrealisering ved endringer i offentlig tjenesteyting. Vi trenger kunnskap om innovasjonsprosesser i offentlig sektor og betingelsene for at de skal lykkes. Denne kunnskapen må samles fra relevante prosjekter og andre aktuelle kilder og formidles til hele offentlig sektor med samarbeidspartnere. Satsingen på dette området må bygge på resultater og erfaringen i FIFOS og i programmene for forskning for politikkutforming i ulike sektorer. I tillegg må relevante erfaringer og resultater fra teknologiforskning og brukerstyrt forskning for næringslivet som har offentlig sektor som marked legges til grunn. Kunnskapsgrunnlagsprosjektene vil normalt være forskerstyrte, men brukermedvirkning vil ofte være ønskelig.

3.2 FoU for trygge og sikre e-tjenester og for e-forvaltning og e-demokrati

FoU for innovasjon innen trygge og sikre e-tjenester og for e-forvaltning og e-demokrati bør stå

Prosjekter som bringer sammen offentlige etater, relevante private tjenesteleverandører, representanter for innbyggerne og forskningsmiljø skal bidra til svar på hvordan man best kan få til varige endringer som kan sikre følgende mål:

- Utvikle effektive, trygge og sikre tjenester med høy kvalitet for innbyggere og næringsliv
- Forvalte offentlige verdier på en trygg og effektiv måte
- Få fram gode modeller og mål på kvalitet, produktivitet og endring i offentlig sektor
- Øket tilpasning av tjenester til den enkelte innbyggers og bedrifts behov
- Økte muligheter for at de mest kompetente og effektive foretakene får bidra i implementering og utføring av offentlige oppgaver uavhengig av eierform
- Bidra til å få utviklet teknologi, organisasjon og kompetanse for effektiv tjenesteproduksjon
- E-forvaltning på alle områder der det er hensiktsmessig og ønskelig

høyt på dagsorden fordi aktivitetene på disse områdene øker sterkt, og de vil ha stor verdi for samfunnsutviklingen framover.

3.2.1 FoU for innovasjon for trygge og sikre e-tjenester og for e-forvaltning og e-demokrati for innbyggere i hele landet

Kommunene er under sterkt press når det gjelder effektivitet og kvalitet i tjenesteyting og tjenesteproduksjon. Innovasjonsorientert FoU på dette området i hele landet bør derfor prioriteres. Det er her spesielt viktig at alle prosjekter operasjonaliserer måling av hvordan innovasjoner øker produktivitet og kvalitet.

Det bør fokuseres på mulighetene som ligger i å ta hensyn til og utnytte faktorer som kjønnsulikheter, ulik bakgrunn i kultur, rase og religion og håndtere dette gjennom innovative ordninger for støtte til nye innbyggere i lokalsamfunnene i by og bygd.

Prosjekter som tar utgangspunkt i hvordan deltakelses- og ytringsformer har utviklet, seg bør prioriteres. Man bør også prioritere fokus på innovative måter å utnytte IKT-støtte for økt innsyn for innbyggerne, økt forståelse for prosesser og prioriteringer samt økt engasjement og politisk deltakelse på lokalnivået.

3.2.2 FoU for innovasjon i trygg og sikker statlig e-service overfor næringslivet

FoU-innsatsen bør bringe sammen partnere med tanke på å få til forskningsbasert innovasjon som er trygg og sikker, robust over tid, og som kan skape læring og gjenbrukes i andre sammenhenger. Følgende temaer foreslås prioritert ved satsingens oppstart:

**** Statlig e-service rettet mot næringslivet***

Området bør prioriteres spesielt fordi det nå settes store krav til innovasjon og omstilling i norsk næringsliv der tradisjonell industrivirksomhet svekkes og det er sterk vekst i tjenesteyting rettet mot næringsliv, offentlig sektor og private markeder så vel i inn- som i utland.

Det er nødvendig å bruke FoU for å støtte større tiltak for eksempel knyttet til Skatteetaten, Brønnøysundregistrene og NAV. Aktuelle temaer er dynamiske nettverk og virtuelle organisasjoner, samspill i verdikjeder og fokus på å skape økt verdi i grenseflaten mellom tjenesteyter og bedrift.

**** Sikker e-service og e-forvaltning - interoperabilitet mellom IKT-baserte systemer***

Innen sikker e-service og e-forvaltning fokuseres det i dag spesielt på mulighetene til effektivisering og kvalitetsheving gjennom samvirke mellom ulike systemer og institusjoner.

Dette området egner seg spesielt godt for FoU i nært internasjonalt samarbeid, for eksempel mot EU og Canada. Anvendt FoU bør her ha som delmål å understøtte eksportrettet FoU-kompetanse og leverandørkompetanse.

**** Brukerservice, effektivitet og kvalitet gjennom anvendelse av elektronisk signatur***

For å utnytte potensialet for implementering av elektronisk signatur kreves innovasjoner i helhetlig funksjonalitet mellom bakgrunnssystemer, rutiner i offentlige enheter, brukergrensesnitt og oppfølgingssystemer. Det foreslås derfor å prioritere FoU-initiativer som trekker sammen relevant kompetanse, erfaringer i andre bransjer og sektorer internasjonalt og lokale muligheter for å skape gode eksempler på helhetlige løsninger.

3.3 FoU for innovasjon innen styring, organisering og samarbeidsformer for økt tjenestekvalitet og -produktivitet og bedre ressursutnyttelse

FoU for innovasjon innen styring, organisering og samarbeidsformer skal bidra til økt tjenestekvalitet og -produktivitet og bedre ressursutnyttelse i kommuner, i fylker og regioner og i nasjonen. Her bør fokus være på styring og organisering av tjenesteyting rettet mot næringslivet og samspillsformer i iverksettingen av offentlige oppgaver. Helsesektoren er en stor sektor med stor aktivitet og store behov i årene fremover, og bør prioriteres ved oppstarten av programmet.

**Innovasjon og fornying i helse- og omsorgssektoren*

Helse- og omsorgsdepartementet og Næringsdepartementet ønsker øket fokus på innovasjon, fornying og næringsutvikling i denne sektoren. Det nye programmet bør fokusere på ikke-helsefaglige tema som samarbeid og samspill på tvers av foretak, mellom helse- og omsorgsforetak og andre offentlige virksomheter og mot private leverandører med tanke på utvikling av effektive og gode helsetjenester for fremtiden.

** Styring og organisering av offentlig tjenesteyting rettet mot næringslivet*

Parallelt med prioritering av e-service og e-forvaltning til nytte for næringslivet, må det også fokuseres på nødvendige endringer i styring og organisering av offentlig virksomhet og samspillsformer mellom offentlig og privat virksomhet. Fokus på produktivitet og kvalitet som kan oppnås gjennom utnytting av blant annet dynamiske nettverk og virtuelle organisering, samspill i verdikjeder og samspill mellom tjenesteyter og bedrift bør prioriteres.

** Samspillsformer i iverksettingen av offentlige oppgaver*

Praktisk FoU vedrørende samspillsformer, styring og organisering bør prioriteres høyt. Dette vil være spesielt viktig for støtteapparatet for nye næringer innen tjenesteyting, kompetanseintensiv eksport og næringsliv med det offentlige som marked. Det bør i større grad åpnes for fruktbar utvikling av samspillsformer mellom offentlig sektor, privat sektor og sivilsamfunnet gjennom for eksempel offentlige utviklingskontrakter (OFU) og offentlig-privat samarbeid (OPS) for å løse dagens og fremtidens utfordringer. Offentlige innkjøp bør i større grad brukes strategisk for å sikre innovasjon og fornyelse og FoU som understøtter dette.

3.4 FoU for kompetanseutvikling for verdiskaping og innovasjon

FoU for kompetanseutvikling for verdiskaping og innovasjon på tvers av sektorer og nivåer, bør i denne omgangen prioritere utfordringer spesielt knyttet til virksomhet i kommunene, i det statlige serviceapparatet for næringslivet og i helsesektoren.

Eksempler på viktige tverrgående problemstillinger som bør få utnytte virksomhetsstyrt forskning og utvikling er

- E-læring og digital kompetanse i offentlig sektor
- Nye modeller for tjenesteproduksjon
- Kompetanseledelse og kunnskapsforvaltning - nye roller for offentlig tjenestepersonell
- Verdiskapingsprosesser i offentlig sektor gjennom bred medvirkning

Offentlig sektor er underveis med viktige reformer og omdanningsprosesser. Det er viktig å kunne bidra med innovasjonsrettet FoU for å bringe fram bedre og mer effektiv kunnskaps-

forvaltning hos personell, bedre organisasjons- og samarbeidsmåter som understøtter endringer og øket tilpasning til elevers og studenters behov og krav og en kompetanseutvikling som bedre kan utnytte tilgjengelig kunnskap og teknologi. Følgende tema prioriteres ved programoppstart:

** E-læring og digital kompetanse i offentlig sektor*

Prosjekter som kommer fram til innovative opplegg for underviseres læring og arbeidsorganisering, bør prioriteres. Her foreslås det å utnytte nyere forskning om læring på arbeidsplassen, e-læring, samarbeidslæring og organisasjonslæring. Prosjekter som skal utnytte og demonstrere hvordan kompetanse best kan fungere som driver for innovasjon, verdiskaping, livskvalitet, velstand eller velferd bør også prioriteres. Det bør tas et krafttak for relevant kompetanseheving og en tilpasning til IKT-støtte i arbeidsprosesser, tjenesteyting, tjenesteproduksjon, forvaltning og demokratistøtte.

** Nye modeller for tjenesteproduksjon*

For å styrke lokalnivåets effektivitet, legitimitet og innbyggernes tilfredshet og tilhørighet, bør en prioritere prosjekter som sikter mot innovasjon i den kommunale tjenesteproduksjonen. Fokus kan være på å sette sammen innholdet på nye måter, levere på bedre måter eller produsere mer effektivt enn før. Det bør fokuseres på å involvere private tjenesteytere, samt å utnytte lokale forhold, globale muligheter, teknologi og tilgjengelig kompetanse.

** Kompetanseledelse og kunnskapsforvaltning*

Kompetanseledelse og kunnskapsforvaltning i offentlig sektor med formål å utvikle etterspørrekompetanse parallelt med utvikling av tilbyderkompetanse hos offentlig sektors samarbeidspartnere i næringslivet bør støttes. Nettverksutvikling ved utnyttelse av ordninger som for eksempel Offentlig-privat samarbeid (OPS) og offentlige utviklingskontrakter (OFU) bør prioriteres. Utnyttelse av forsøksloven bør stimuleres.

** Verdiskapingsprosesser i offentlig sektor gjennom bred medvirkning*

Moderniserings- og endringsprosessene i offentlig sektor setter store krav til ledelse og ansatte. Det er også viktig å ta vare på kompetanse, det omfattende mandatet offentlig sektor har i det moderne samfunnet, og å møte de endrete krav til kvalitet, produktivitet og nye roller som formes. Vi foreslår derfor en prioritering av FoU rettet mot hvordan en best kan organisere seg og samarbeide for å få til prosesser som kan sikre best mulig verdiskaping som følge av både innovasjonsprosesser og vanlig drift. Det må legges opp til bred deltakelse fra arbeidsgiverorganisasjonene og fagforbund i slike prosjekter.

4. Samvirke med andre tiltak og virkemidler

En ny satsing for FoU for verdiskapende innovasjon i offentlig sektor må virke tett sammen med både endrings- og innovasjonstiltak iverksatt i offentlig sektor, med relevante resultater fra tidligere forskning og utvikling i inn- og utland og med pågående relevant FoU-satsinger. VIOS-utredningen⁴ nevner flere programmer i andre land, og i sitt 6. rammeprogram for FoU har EU lagt opp til en intensivert satsing særlig knyttet til styring av moderne velferdssamfunn og til utnyttelsen av IKT i offentlig sektor⁵.

⁴ "Virksomhetsforankret forskning og utvikling for innovasjon i offentlig sektor – programforslag", se <http://www.forskningsradet.no/CSStorage/Vedlegg/VIOS,0.pdf>

⁵ "Citizens and Governance in a knowledge based society", se <http://www.cordis.lu/fp6/citizens.htm>, og

4.1 Utnyttelsen av FoU-innsats i regi av departementer og andre

En ny satsing må utnytte resultater og aktiviteter innenfor mange tiltak og programmer som eksisterer i dag. Vi kan se muligheter for store synergier mellom FoU for innovasjon innen e-service, e-forvaltning og e-demokrati gjennom eksempelvis

- Fornyingsdepartementets satsinger på innbyggerportal, eID og interoperabilitet
- Næringsdepartementets ordning for tilskudd til bredbåndsbaserte tjenester – HØYKOM
- Samferdselsdepartementets arbeid for IKT-infrastruktur

Når det gjelder FoU innen styring, organisering og samspillsformer, har det vært og er stor aktivitet i flere departementer. Det er viktig at en ny FoU-innsats her spiller sammen med eksempelvis følgende FoU-innsatser:

- Kommunal- og regionaldepartementets direkte oppdrag innen kommunalsektoren
- Fornyingsdepartementets satsinger innen ledelsesutvikling, styring og omorganisering
- Helse- og omsorgsdepartementets tiltak innen styring, organisering og IKT

Moderniseringsdepartementets prosjekt "Kunnskapsnettverk.no" er et av tiltakene som fremstår som særlig relevant for ny FoU innen kompetanseutvikling for verdiskaping og innovasjon på tvers av sektorer og nivåer i offentlig sektor. I tillegg finnes en rekke prosjekter og programmer med relevant fokus i svært mange departementer. Partnere i disse prosjektene er i stor grad forskningsinstitutter, men også i noen grad universiteter og høyskoler samt private konsulentmiljøer.

4.2 Utnyttelse av forskning om og for offentlig forvaltning

Flere forskningsprogrammer administrert av Forskningsrådet har skapt og skaper resultater som vil få et betydelig større anvendelsespotensial gjennom å la offentlige virksomheter og forskere sammen utvikle prosjekter som tar i bruk resultatene. Følgende programmer er eksempler på interessante kilder for anvendbare resultater:

- Forskning for innovasjon og fornying i offentlig sektor - FIFOS
- Programmet for helse- og omsorgstjenester - HELSEOMSORG
- Programmet demokrati, styring og regionalitet - DEMOSREG
- IKT, sikkerhet og sårbarhet - IKTSOS
- Brukerstyrt innovasjonsarena - BIA
- Programmet for arbeidslivsforskning – Arbeidsliv
- Evaluering av plan- og bygningsloven – PBL
- Fremtidens rene energisystem – RENERGI
- Kunnskap, utdanning og læring – KUL
- Verdiskaping 2010 – bedriftsutvikling gjennom bred medvirkning – VS2010

Forskningsrådets ordning for Prosjektetableringsstøtte – PES har vært og vil være viktig med hensyn på å stimulere norske miljøer til samarbeid med miljøer i utlandet om FoU finansiert av EU. Finansiering gjennom EU-program bør fortsette å være et viktig bidrag til foU for innovasjon og fornyelse i offentlig sektor i Norge.

4.3 Utnyttelsen av FoU for tjenesteyting i privat sektor

I en øket innsats for FoU for innovasjon i offentlig sektor vil det være viktig å oppmuntre til å ta i bruk relevant kompetanse, uansett om den finnes i det private eller det offentlige. Det er også

viktig å sørge for at kompetanse i privat sektor utvikles parallelt med kompetansen i offentlig sektor der offentlig sektor er avhengig av private leverandører i utføringen av sine oppgaver. Derfor må FoU for innovasjon i offentlig sektor samspille med FoU for tjenesteyting i den delen av privat sektor som har offentlige oppgaver som marked. Eksempler på virkemidler som har store potensialer når det gjelder synergi er:

- Innovasjonsprogrammet for IKT som er rettet mot IKT-bransjen
- Brukerstyrt innovasjonsarena – BIA
- Ordningen for offentlige utviklingskontrakter, OFU, i Innovasjon Norge

Innovasjon Norges OFU-ordning og Forskningsrådetets Brukerstyrte innovasjonsarena - BIA er blant de virkemidlene som har fått og kan få særlig relevante resultater for aktører i privat sektor som har betydning for kompetanseutvikling for verdiskaping og innovasjon på tvers av sektorer og nivåer i det offentlige.

5. Organisering og finansiering

Prosjektorganiseringen må fremme FoU for behovsmotivert innovasjon og verdiskaping i offentlig sektor. Dette skal ivaretas innenfor virkemiddelet for brukerstyrt FoU, brukerstyrte innovasjonsprosjekt - BIP, som skal tilpasses behovet i offentlig sektor. Dette vil forbedre de ulike FoU-virkemidlene som i dag eksisterer i Forskningsrådet, og utnytte erfaringer som finnes hos departementer, direktorater og andre⁶ har når det gjelder anvendt FoU for endring og nyskaping.

Prosjektforslagene må blant annet vurderes i henhold til deres fokus på:

- Nye tjenester og tjenesteområder eller forbedrede tjenester og løsninger
- Nye samspillsformer med næringsliv og organisasjoner i inn- og utland
- Ny kunnskap som forutsetning for verdiskaping og kvalitetsmåling og – heving
- Synliggjøring og måling av produktivitets-, kvalitets- og effektivitetsforbedringer som følge av prosjekresultatene
- Etablering og styrking av verdinettverk og deres verdiskapingspotensial.
- Kostnadsreduksjoner som følge av økt kvalitet og redusert ressursinnsats
- Forbedret organisering eller infrastruktur som kommer samfunnet til gode

For å realisere verdiskapingspotensialet i et prosjekt og anskueliggjøre dette, er det nødvendig med en resultatspredningsplan der de ulike partnere forplikter seg til nødvendige roller og oppgaver. For å sikre forankring, deltakelse og motivasjon, bør bevilgete midler utgjøre omkring 50% av FoU-prosjektene budsjetter. Resten utgjøres av egeninnsats eller midler fra deltakende partners budsjetter og forutsetter dermed at de foreslåtte prosjektene har en plass i eksisterende innsatser og strategier.

Brukerstyrte prosjekter i offentlig sektor blir utformet slik at en nyttiggjør seg internasjonale resultater og ved at det oppmuntres til samarbeid med miljøer i inn- og utland. I tillegg må en norsk satsing identifisere områder der den må ta mål av seg til å drive den internasjonale utviklingen. Mange land, blant dem flere av EUs nye medlemsland, er svært interessert i norske løsninger. Norge er i en meget god posisjon for å bidra både med FoU-samarbeid, forvaltningssamarbeid og kommersielt samarbeid.

Satsingen bør ledes av et programstyre med mandat å utarbeide en programplan for VIOS. Programstyret får også ansvaret for å utvikle strategi og retningslinjer for fordeling av

⁶ Se for eksempel "UoD"-tiltakene i Kommunenes sentralforbund. <http://www.ks.no/templates/Topic.aspx?id=2945>.

forskningsmidler til prosjekter, etableringsstøtte og utvikling av et kunnskapsgrunnlag for innovasjon i offentlig sektor. Programstyret forestår endelig tildeling av midler til søkere, samt sørger for evaluering av innsatsen og formidling av resultater og behov.

Medlemmene i programstyret oppnevnes av styret for Divisjon for innovasjon i Forskningsrådet. I styret bør både statlig og kommunal sektor være representert sammen med norsk og internasjonal forskning. Det forutsettes også at styret har brukerrepresentasjon og arbeidstakerrepresentasjon.

Forskningsrådet organiserer et administrativt sekretariat ledet av en programkoordinator for å forestå daglig administrasjon av programmets utvikling og drift.

Første årets bevilgninger bør være på 30 mill. kr. Med bakgrunn i fordelingen av ansvar for modernisering og utvikling i offentlig sektor, innovasjon i kommunal og regional sektor og tilrettelegging for et innovativt næringsliv bør satsingen dekkes inn av i følgende departementer: Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Statlig støtte til forskning for innovasjon og fornying gjennom Forskningsrådet bør gjennomsnittlig dekke ca 40% av prosjektkostnadene. **Det totale årlige aktivitetsbudsjettet for programmet i oppstartsåret vil da være 70 – 80 mill. kr.**

I tillegg bør det legges opp til eget samarbeid med Kunnskapsdepartementet for å få til gode virkemidler og et godt kunnskapsgrunnlag for FoU for innovasjon i offentlig sektor. Her forutsettes det også at Forskningsfondets midler kan benyttes. Ut over oppstartsåret forutsettes det en vekst i bevilgningene til VIOS, - ikke minst i form av formålsretting mot andre sektorer og tema. **I full drift bør programmet disponere 50 – 100 mill kr pr år som løser ut et FoU-aktivitetsnivå på 100 – 250 mill kr** fordelt på alle sektorer i det offentlige.

Midtveis bør det gjennomføres en større evaluering av programmet, og i slutten av programmet foreslås det at en del av bevilgningen settes av til en større sluttevaluering og oppsummering av det etablerte kunnskapsgrunnlaget.
